

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1357 (97/2025) | 19.05.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Jakub Bornio, Łukasz Lewkowicz

Dziesiąty szczyt Inicjatywy Trójmorza w Warszawie – główne postanowienia i perspektywy rozwoju

W dniach 28-29 kwietnia 2025 r. w Warszawie odbył się jubileuszowy, dziesiąty szczyt Inicjatywy Trójmorza (*Three Seas Initiative*, 3SI), którego gospodarzem był prezydent Andrzej Duda i któremu tradycyjnie towarzyszyło Forum Biznesowe. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele 23 państw i podmiotów. Do głównych osiągnięć szczytu można zaliczyć poszerzenie 3SI o nowych partnerów strategicznych: Hiszpanię i Turcję, oraz uczestniczące państwa stowarzyszone: Albanię i Czarnogórę. Motywem przewodnim spotkania było szeroko pojęte bezpieczeństwo. Po raz pierwszy w historii formatu deklaracja końcowa nie została w całości poparta przez wszystkie państwa. Szczyt uwidocznił ciągłą atrakcyjność samego formatu oraz szerzej – obszaru Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW), ale pokazał także problemy strukturalne i funkcjonalne, przed jakimi stoi Inicjatywa.

Postanowienia polityczne. Istotne znaczenie podczas szczytu w Warszawie miało poszerzenie współpracy Inicjatywy Trójmorza o nowych partnerów strategicznych i uczestniczące państwa stowarzyszone (zob. Załącznik). Jest to wyraźny sygnał, że zarówno sama Inicjatywa, jak i region Europy Środkowo-Wschodniej pozostają atrakcyjne i mają siłę przyciągania, głównie ze względu na swój potencjał gospodarczy, demograficzny, dynamikę rozwoju, geopolityczne znaczenie w kontekście przemian w międzynarodowej strukturze bezpieczeństwa i członkostwa w UE. Przykładem ciągle wysokiego zainteresowania regionem EŚW była decyzja ogłoszona na tegorocznym szczycie 3SI przez premiera Japonii Shigeru Ishibę o utworzeniu w Warszawie siedziby Japońskiego Banku Współpracy Międzynarodowej.

Należy jednak wskazać, że nie wszystkie podmioty (zarówno jeśli chodzi o państwa uczestniczące, jak i partnerów) były reprezentowane na najwyższym szczeblu dyplomatycznym (np. Austria i Niemcy – zob. Załącznik), co z kolei jest wyraźnym komunikatem z ich strony wskazującym na brak woli większego zaangażowania się, kontynuacji współpracy lub wsparcia Inicjatywy. Utrzymanie spójności w zakresie stałego zaangażowania politycznego państw uczestniczących i włączanie się ich w konkretne projekty infrastrukturalne było podstawowym zadaniem pierwszego dziesięciolecia funkcjonowania 3SI, a marginalizowanie jej w polityce poszczególnych państw może rzutować negatywnie na samą Inicjatywę.

Po raz kolejny uczestnicy szczytu 3SI wyrazili poparcie dla Ukrainy. W deklaracji końcowej potępiono rosyjską agresję na Ukrainę, a także wszelkie formy wsparcia agresora ze strony państw trzecich. Zadeklarowano poparcie dla suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy w granicach uznanych przez społeczność międzynarodową. Sygnatariusze deklaracji opowiedzieli się za zwiększeniem presji na Rosję, „by osłabić jej zdolność do dalszego prowadzenia wojny agresywnej”. Stwierdzono, że zbrodniarze wojenni „muszą być pociągnięci do odpowiedzialności karnej”. W dokumencie podkreślono również rolę, jaką 3SI może odegrać w procesie odbudowy Ukrainy po zakończeniu wojny. Inicjatywa zadeklarowała wsparcie dla procesu akcesyjnego UE z Ukrainą, Mołdawią oraz państwami Bałkanów Zachodnich poprzez jak najszybsze otwarcie wszystkich kłastrów negocjacyjnych oraz przydzielenie niezbędnych instrumentów i środków finansowych w celu zapewnienia ich szybkiego zamknięcia. Należy podkreślić, że obecnie realizowanych jest 12 priorytetowych projektów 3SI z udziałem Ukrainy, m.in. renowacja linii przesyłowej Mukaczewo – Wielkie Kapusznany czy budowa rurociągu naftowego Brody – Adamowo.

Stanowisko Węgier. Z podpisania wspólnej deklaracji w całości wyłamały się Węgry. Sytuacja taka miała miejsce po raz pierwszy w historii szczytów 3SI. W swoim odrębnym stanowisku Węgry odrzuciły zapisy

ustępów 4-9 deklaracji, stwierdzając, że „niektóre sformułowania tych ustępów wykraczają poza nowe okoliczności geopolityczne”. Owymi nowymi okolicznościami geopolitycznymi zostały dookreślone amerykańsko-rosyjsko-ukraińskie negocjacje pokojowe, które zgodnie ze stanowiskiem Węgier miały wprowadzić konflikt rosyjsko-ukraiński „w nową fazę”. Fragmenty, z których wyłamały się Węgry, dotyczyły potępienia agresji Rosji na Ukrainę, deklaracji kontynuacji pomocy dla Ukrainy oraz wsparcia aspiracji unijnych państw kandydujących do UE. Sama kwestia wsparcia polityki rozszerzenia została doprecyzowana przez Węgry w ich stanowisku. Wyrażono w nim jednoznaczne poparcie rozszerzenia UE o państwa Bałkanów Zachodnich przy jednoczesnym sugestywnym dookreśleniu innych kierunków rozszerzeń jako motywowanych geopolitycznie, a nie – jak zostało to ujęte – w „oparciu o zasługi”. Przedstawiciele Węgier od dłuższego czasu posługiwali się tym argumentem głównie w odniesieniu do Ukrainy (choć *de facto* dotyczy to także Mołdawii), ale po raz pierwszy zawarli to w oficjalnym stanowisku. Należy jednak wskazać, że zrobili to w zawołany sposób, nie wymieniając żadnego państwa z nazwy.

Choć decyzja o wystosowaniu odrębnego stanowiska nie była wyrazem braku poparcia Węgier dla samej 3SI, to jest ona kolejnym czynnikiem negatywnie wpływającym na jej spójność. Co więcej, postawa Węgier zarówno w ramach 3SI, jak i wcześniej na forum UE – kiedy miały rozważać weto wobec przedłużenia sankcji i od czego rzekomo miały być odwiedzone przez USA – wyraźnie wskazuje, że rząd Viktora Orbána jest ośmielony w działaniach za sprawą postawy administracji Donalda Trumpa. Jeżeli jednak „rozmowy pokojowe” wokół wojny na Ukrainie zakończą się niepowodzeniem, na co wskazywałyby ich stan już w okresie organizacji szczytu 3SI w Warszawie, lub okazałoby się, że pomoc USA wobec Ukrainy nie ustanie, będzie to oznaczało, że środowisko V. Orbána nie ma w rzeczywistości ponadprzeciętnego zorientowania w polityce USA, jak zdaje się deklarować.

Wymiar ekonomiczny szczytu. Szczytowi po raz siódmy towarzyszyło Forum Biznesu 3SI, które stało się użyteczną platformą skupiającą przedsiębiorców, decydentów politycznych, instytucje finansowe i innych interesariuszy. Forum służyło jako narzędzie do wspierania współpracy między sektorem publicznym i prywatnym oraz promowania inwestycji i innowacji w regionie Europy Środkowej i poza nim. W wydarzeniu wzięli udział m.in. przedstawiciele GE Aerospace, InPostu, Siemens, Škody. Na uwagę zasługują również międzynarodowe konferencje naukowe towarzyszące Forum, zorganizowane przez Instytut Studiów Politycznych PAN oraz think tank Opportunity – Institute for Foreign Affairs.

W deklaracji ze szczytu liderzy 3SI przyjęli sprawozdanie z postępów w realizacji 143 priorytetowych projektów w ramach 3SI – należy zauważyć, że większość z nich jest na wstępnym etapie realizacji. Szczególną uwagę zwrócono na powstający od 2018 r. gazociąg BRUA, który ma połączyć Bułgarię, Rumunię, Węgry i Austrię ([„Komentarze IEŚ”, nr 1164](#)), terminal LNG na wyspie Krk, zakończoną synchronizację energii elektrycznej państw bałtyckich z europejskimi sieciami kontynentalnymi ([„Komentarze IEŚ”, nr 1259](#); [„Komentarze IEŚ”, nr 1023](#)), a także duże projekty infrastruktury komunikacyjnej – Rail Baltica, Rail2Sea, Via Baltica i Via Carpatia. Ostatni z wymienionych projektów zakłada połączenie siecią dróg ekspresowych port w litewskiej Kłajpedzie z portami greckimi. Obecnie budowa szlaku jest w części państw zakończona (Węgry), w części z nich jest na zaawansowanym poziomie (np. w Polsce został wybudowany odcinek Lublin – Rzeszów, obecnie realizowane są natomiast odcinki z Rzeszowa do granicy ze Słowacją oraz z Lublina do Białegostoku), z kolei wyzwaniem dla 3SI pozostaje brakujące na Słowacji 70 km drogi ekspresowej z Preszowa do granicy polsko-słowackiej, a także kilka niedokończonych odcinków karpackich w Rumunii.

W deklaracji końcowej odnotowano wkład 3SI w tworzenie odpornych łańcuchów dostaw poprzez *nearshoring* i *friendshoring*, wspieranie mobilności wojskowej oraz rozwój neutralnego dla klimatu i zaawansowanego technologicznie przemysłu. Zwrócono uwagę na konieczność rozwoju – we współpracy z UE i USA – sztucznej inteligencji, technologii półprzewodnikowej i infrastruktury cyfrowej. Podkreślono również znaczenie synergii między 3SI a innymi globalnymi i regionalnymi inicjatywami w zakresie łączności, takimi jak Global Gateway, korytarz transkaspjski oraz korytarz gospodarczy Indie – Bliski Wschód – Europa IMEC.

W dokumencie dość enigmatycznie wspomniano o istniejącym od 2019 r. i wciąż niedoinwestowanym Funduszu Inwestycyjnym Inicjatywy Trójmorza (*Three Seas Initiative Investment Fund*, 3SIIF) ([„Komentarze IEŚ”, nr 896](#)),

który na początku 2025 r. miał zgromadzone ok. 1,3 mld EUR, ale jego docelowy budżet ma wynieść 3-5 mld EUR. Znalazła się tam również informacja o pracach grupy zadaniowej ds. utworzenia kolejnego funduszu inwestycyjnego. W niedawno powstałym i współfinansowanym przez Europejski Fundusz Inwestycyjny (EIF) Funduszu Innowacji Inicjatywy Trójmorza pojawili się pierwsi inwestorzy (Polska, Czechy, Węgry i Chorwacja) – celem nowej inicjatywy ma być zapewnienie finansowania dla rozwijających się firm z regionu Europy Środkowej.

Komentarz

- Po dekadzie od powstania Inicjatywa Trójmorza ciągle stoi przed szeregiem istotnych wyzwań wewnętrznych i międzynarodowych. Do kluczowych problemów zalicza się utrzymanie spójności politycznej oraz zapewnienie pełnego zaangażowania wszystkich państw uczestniczących, co staje się coraz trudniejsze w obliczu dynamicznych zmian międzynarodowych i ciągłej trudności w przełamaniu tradycyjnego myślenia o polityce zagranicznej państw 3SI, skoncentrowanych na rozwoju współpracy na osi wschód-zachód, w mniejszym zakresie zaś na osi północ-południe. Ograniczona aktywność w ramach 3SI jest trendem od dłuższego czasu obecnym w Austrii, a stanowisko Niemiec jako partnera Inicjatywy, ale także państwa o dużym znaczeniu w UE, w ramach której realizowanych jest szereg inicjatyw 3SI względem tego formatu, od początku jego funkcjonowania było sceptyczne. Co więcej, w niektórych państwach stanowisko wobec 3SI jest determinowane czynnikami wewnątrzpolitycznymi i bieżącym sporem politycznym. Mimo że Polska była gospodarzem szczytu (formalnie organizatorem była Kancelaria Prezydenta RP), nie wziął w nim udział żaden przedstawiciel wysokiego szczebla rządu RP (więcej o wewnątrzpolitycznych uwarunkowaniach funkcjonowania 3SI w [„Komentarze IEŚ”, nr 1342](#)).
- Inicjatywa Trójmorza wymaga skuteczniejszej koordynacji funkcjonowania całego formatu. Na obecnym etapie 3SI ma problemy nawet z tak prozaicznymi kwestiami, jak poprawne i przejrzyste funkcjonowanie strony internetowej (miejscami jest ona nieaktualizowana), za którą odpowiedzialność co roku przejmują kolejne prezydencje. Brakuje ponadto długofalowej polityki promocyjnej i informacyjnej dotyczącej działalności trójmorskiej, która pozwoliłaby na stworzenie silnej i rozpoznawalnej międzynarodowej marki 3SI. Poprawę w tym zakresie może przynieść instytucjonalizacja formatu poprzez powstanie wspólnego sekretariatu (w jednym państwie, mobilnego lub np. w Brukseli). Próba jego powołania została podjęta przez delegację łotewską na szczycie w Rydze ([„Komentarze IEŚ”, nr 639](#)), co nie uzyskało wówczas poparcia. Podobne działania podejmowali także Węgrzy. W części państw budziłoby to jednak wątpliwości dotyczące tworzenia instytucjonalnej alternatywy wobec np. struktur UE.
- Kolejnym kluczowym wyzwaniem pozostaje zapewnienie długoterminowego finansowania realizowanych projektów infrastrukturalnych na odpowiednim poziomie, wykraczającego poza obecne zaangażowanie (dominuje finansowanie z funduszy UE i środków krajowych poszczególnych państw). Według stanu z 2025 r. na 143 zgłoszone priorytetowe projekty tylko 14 zostało zakończonych, a 19 jest na poziomie zaawansowanym. Niezbędny jest też większy niż dotychczas napływ kapitału prywatnego do istniejących i tworzonych funduszy 3SI.
- Pomimo trudności szczyt 3SI w Warszawie wskazuje na ciągle zainteresowanie państw regionu tego rodzaju współpracą gospodarczo-polityczną. Niewykluczone, że w przyszłości do 3SI w charakterze uczestniczących państw stowarzyszonych dołączą także pozostałe państwa Bałkanów Zachodnich, które poza chęcią rozwoju gospodarczego na osi północ-południe, widzą w nim element strategii zacieśniania relacji z UE. Kolejny szczyt, który odbędzie się w przyszłym roku w Chorwacji, stworzy doskonałą okazję do zacieśnienia relacji z tym regionem. Ze względu na zmianę architektury bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego dyplomacja litewska zgłaszała zainteresowanie poszerzeniem formatu o Finlandię, co jednak na razie nie doszło do skutku. Potencjalnym nowym partnerem strategicznym może być także Korea Południowa, której szeroko zakrojona obecność w regionie przejawia się pod postacią inwestycji bezpośrednich oraz kontraktów zbrojeniowych i energetycznych.

- Dalsze poszerzanie się 3SI będzie uzależnione od jej kondycji wewnętrznej i ewentualnego dalszego politycznego wsparcia przez aktorów zewnętrznych, w tym głównie Komisję Europejską i USA. Przez wiele lat to właśnie USA patronowały Inicjatywie, którą widziały jako narzędzie realizacji polityki sojuszniczej i interesów narodowych. Dotyczyło to zwłaszcza odstraszania Rosji (więcej o wojskowym znaczeniu 3SI w „Komentarze IEŚ”, nr 966), uniezależnienia energetycznego EŚW od rosyjskiego gazu i zastąpienia go transferami z USA, wypychania z regionu wpływów chińskich (politycznych, takich jak dawna platforma „17+1”, czy technologicznych, takich jak 5G) czy budowania wpływu wewnątrz UE. Niejednoznaczna postawa administracji Donalda Trumpa budzi wątpliwości w kontekście utrzymania wszystkich wymiarów tej polityki, szczególnie „parasola politycznego” i zaangażowania wojskowego w regionie. Z całą pewnością jednak 3SI pozostanie dla USA istotne w kontekście energetycznym. Dotyczy to zarówno eksportu skroplonego gazu ziemnego (LNG), jak i inwestycji związanych z energią atomową. Dobitnie świadczy o tym wizyta w Warszawie amerykańskiego sekretarza ds. energii Chrisa Wrighta. W efekcie rewolucji łupkowej USA stały się największym eksporterem gazu ziemnego na świecie, a część państw 3SI jest importerem znacznych ilości tego surowca. Stało się to możliwe również w efekcie rozbudowy infrastruktury przesyłowej na osi północ-południe (terminale LNG, interkonektory, gazociągi). Część gazu z USA jest za pośrednictwem tej infrastruktury także reeksportowana na Ukrainę. W marcu 2025 r. Dmytro Lyppa, stojący na czele ukraińskiego operatora gazowego GTS, stwierdził, że Ukraina jest zainteresowana zwiększeniem przesyłu i zakupem nawet ok. 4 mld m³ gazu, głównie z USA. Zwiększone zapotrzebowanie na import tego surowca jest oczywiście efektem rosyjskich ataków na infrastrukturę energetyczną, co utrudnia produkcję krajową.

Załącznik: Państwa Inicjatywy Trójmorza

Lp.	Państwo	Data przystąpienia / pierwszego uczestnictwa w szczytach	Reprezentant na szczycie w Warszawie
PAŃSTWA UCZESTNICZĄCE			
1	Austria	2016	Sekretarz generalny i wiceminister spraw zagranicznych Austrii Nikolaus Marschik
2	Bulgaria	2016	Prezydent Bułgarii Rumen Radev
3	Chorwacja	2016	Premier Chorwacji Andrej Plenković
4	Czechy	2016	Prezydent Czech Petr Pavel
5	Estonia	2016	Prezydent Estonii Alar Karis
6	Grecja	2023	Minister spraw zagranicznych Grecji Georgios Gerapetritis
7	Litwa	2016	Prezydent Litwy Gitanas Nausėda
8	Łotwa	2016	Prezydent Łotwy Edgars Rinkēvičs
9	Polska	2016	Prezydent Polski Andrzej Duda

10	Rumunia	2016	P.o. prezydenta Rumunii Ilie Bolojan
11	Słowacja	2016	Prezydent Słowacji Peter Pellegrini
12	Słowenia	2016	Minister infrastruktury Słowenii Alenka Bratušek
13	Węgry	2016	Prezydent Węgier Tamás Sulyok
PARTNERZY STRATEGICZNI			
14	Hiszpania	2025	Sekretarz stanu ds. UE Hiszpanii Fernando Sampedro Marcos
15	Japonia	2024	Ambasador Japonii w Polsce Akira Kono / premier Ishiba Shigeru skierował do członków nagrane wcześniej przemówienie
16	Komisja Europejska	2018	Dyrektor ds. polityki energetycznej w Dyrekcji Generalnej ds. Energii Komisji Europejskiej Cristina Lobillo Borrero
17	Niemcy	2018	Ambasador Republiki Federalnej Niemiec w Polsce Viktor Elbling
18	Stany Zjednoczone	2017	P.o. asystenta sekretarza stanu w Biurze Spraw Międzynarodowych w Departamencie Energii USA Tommy Joyce / pierwszego dnia sekretarz ds. energii, Chris Wright
19	Turcja	2025	Minister transportu i infrastruktury Turcji Abdulkadir Uraloğlu
UCZESTNICZĄCE PAŃSTWA STOWARZYSZONE			
20	Albania	2025	Prezydent Albanii Bajram Begaj
21	Czarnogóra	2025	Prezydent Czarnogóry Jakov Milatović
22	Mołdawia	2022	Wicepremier, minister infrastruktury i rozwoju regionalnego Mołdawii Vladimir Bolea
23	Ukraina	2022	Wicepremier ds. odbudowy Ukrainy Ołeksij Kułeba / Zdalnie prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski